

PUL OQIMLARI TO'G'RISIDAGI HISOBOT TAHLILI.**Qosimova Nilufarxon Chinberdiyevna***Toshkent Davlat Iqtisodiyot**Universiteti "Mutaxassislik, ijtimoiy-**gumanitar va aniq fanlar" kafedrası o'qituvchisi.*

Annotatsiya. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobotni tahlil qilish, kompaniyaning moliyaviy holatini va operatsion faoliyatini baholash uchun muhim jarayon hisoblanadi. Ushbu tahlil, pul oqimlarining turli jihatlarini ko'rib chiqish va ularning sog'lom, barqaror yoki muammoli holatini anglashga yordam beradi.

Аннотация. Анализ отчета о движении денежных средств является важным процессом для оценки финансового положения и операционной деятельности компании. Этот анализ помогает рассмотреть различные аспекты движения денежных средств и понять, являются ли они здоровыми, стабильными или проблемными.

Abstract. Analyzing the statement of cash flows is an important process for assessing the financial position and operating activities of a company. This analysis helps to consider various aspects of cash flows and understand whether they are healthy, stable, or problematic.

Kalit so'zlar. Pul oqimi, pul oqimlarining turlari, pul oqimlarini to'g'ri tahlil qilish, moliyaviy faoliyat, operatsion pul oqimlari, ko'rsatkichlar tahlili, rentabellik, trend analiz, investitsion pul oqimlari, moliyaviy pul oqimlari.

Ключевые слова: Денежный поток, типы денежных потоков, надлежащий анализ денежных потоков, финансовая деятельность, операционные денежные потоки, анализ коэффициентов, рентабельность, анализ тенденций, инвестиционные денежные потоки, финансовые денежные потоки.

Keywords: Cash flow, types of cash flows, proper cash flow analysis, financial activities, operating cash flows, ratio analysis, profitability, trend analysis, investment cash flows, financial cash flows.

Pul oqimlarini tahlilida bir nechta usullardan foydalaniladi. Quyida pul oqimlari hisobotini tahlil qilishda qo'llaniladigan asosiy usullar keltirilgan:

1. Pul oqimlarining turi bo'yicha tahlil:

Hisobotda operatsion, investitsiya va moliyaviy pul oqimlarini alohida ko'rib chiqish kerak. Har bir oqim turining ijobiy yoki salbiy holatini tahlil qilish orqali kompaniyaning moliyaviy barqarorligini va operatsion salohiyatini baholash mumkin.

- Operatsion pul oqimlari: Biznesning asosiy faoliyatidan olingan pul oqimlarini ko'rib chiqing. Agar operatsion pul oqimlari ijobiy bo'lsa, bu kompaniya o'z xarajatlarini qoplash va o'sish imkoniyatiga ega ekanligini ko'rsatadi.

- Investitsiya pul oqimlari: Investitsiyalar, uzoq muddatli o'sish imkoniyatlarini ko'rsatadi. Bu oqimlar ijobiy yoki salbiy bo'lishi, kelgusi rentabellik haqida fikr yuritishga yordam beradi.

- Moliya pul oqimlari: Moliya oqimlariga diqqat qaratish, kompaniyaning qarz olib yoki to'lovlarni amalga oshirish qobiliyatini baholash imkonini beradi.

2. O'zgarishlarni tahlil qilish

Hisobotni vaqt davomida taqqoslash orqali, pul oqimlaridagi o'zgarishlarni kuzatish muhimdir. Ushbu tahlil yo'nalishlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Yilning muayyan davri bo'yicha taqqoslash: Pul oqimlari hisobotini bir yil yoki bir kvartal davomida taqqoslang. Oqimlar o'zgarmagan taqdirda, bu barqarorlikni ifodalaydi.

- O'tgan yillar bilan taqqoslash: Ushbu usul orqali uzoq muddatli tendensiyalarni ko'rish imkonini beradigan hujjatlarni taqqoslash mumkin.

3. Ko'rsatkichlar tahlili

Pul oqimlari hisobotini ko'rsatkichlar yordamida tahlil qilish juda foydali. Bir necha asosiy ko'rsatkichlar keltirilgan:

- Pul oqimi koeffitsienti: Bu koeffitsient operatsion pul oqimlarining hamma xarajatlarga nisbati sifatida hisoblanadi. Oqimlar koeffitsientining 1 dan yuqori bo'lishi, pul oqimlarining katta qismi xarajatlarni qoplashiga ishora qiladi.

Pul oqimi koeffitsienti = $\frac{\text{Operatsion pul oqimlar}}{\text{Umumiy xarajatlar}}$

Umumiy xarajatlar

- Zaruriyat koeffitsienti: Kompaniya likvidligini o'lchashda yordam beradi. Bu koeffitsient pul oqimlarining umumiy qismini xarajatlar asosida ko'rsatadi.

Zaruriyat koeffitsienti = $\frac{\text{Pul oqimlari}}{\text{Umumiy xarajatlar}}$

Umumiy xarajatlar

- Oqlangan rentabellik ro'yxati: Mahsulot yoki xizmatning rentabelligini belgilash uchun. U ishlab chiqarilgan har bir mahsulotdan olingan pul oqimlari asosida hisoblanadi.

4. Analitik usullar

Analitik usullar yordamida pul oqimlarining tahlilini yanada chuqurlashirish mumkin:

- Trend analizi: Kompaniyaning pul oqimlarini vaqt o'tishi bilan tahlil qilish. Bu usul yordamida ijobiy va salbiy tendensiyalarni aniqlash mumkin.

- Sabr toqatli tahlil: Kompaniyaning barcha operatsion xarajatlarini va daromadlarini ko'rib chiqish. Bu, haqiqatan ham, kompaniya qanchalik samarali ishlashini ko'rsatadi.

- Senariy tahlili: Farqlar bo'yicha turli senariylar yaratish va ularning natijalarini tahlil qilish. Bu kompaniyaga har xil sharoitlarga tayyorlanishga yordam beradi.

Xulosa

Pul oqimlari hisobotini tahlil qilish usullari kompaniyaning moliyaviy holatini va operatsion faoliyatini samarali baholashga yordam beradi. Ushbu tahlillar orqali kompaniya o'z muddatli kelajagini rejalashtirish, strategic qarorlar qabul qilish va moliyaviy barqarorligini ta'minlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Har bir kompaniya uchun pul oqimlarini to'g'ri tahlil qilish biznes muvaffaqiyatining kaliti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni. 2016 y. 13 aprel. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 404 – son.

2. O'zbekiston Respublikasi "Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobot to'g'risida"gi qonuni – 2017 y.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020yil 24 fevraldagi 4611-son "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

4. Moliya vazirligining "Xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga bo'yicha xalqaro moliyaviy hisobotlar tayyorlash qoidalari"

7. 2015 International Financial Reporting Standards IFRS® (Red Book) is the only official printed edition of the consolidated text of the IASB's authoritative pronouncements as issued at 1 January 2015. 978-1-909704-71-8 SET (2 vols)

International Financial Reporting Standard - Annual Improvements to IFRSs 2012-2014 Cycle (September 2014). ISBN 978-1-909704-59-6. 978-1-909704-59.

8. Karimov A.A, Ibragimov A.K, “Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari”. Darslik. T. “Moliya”. 2019. – 310 b.

Internet saytlari:

1. www.mf.uz	O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy sayti
2. www.ifrs.com .	Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari Qo‘mitasi
3. www.pwc.com	Praysuoterxaus xalqaro audit kompaniyasi sayti
4. www.accountingtoday.com/	Xalqaro buxgalterlar federatsiyasi sayti